

Jaarplan 2026

(vastgesteld op 11-12-2025)

Rekenkamer Zoetermeer – Jaarplan 2026

Inleiding

De Rekenkamer wil bijdragen aan een goed functionerend gemeentebestuur. Ze voert onderzoeken uit die leiden tot duidelijke conclusies en bruikbare aanbevelingen en helpt zo de gemeenteraad om zijn rol beter te vervullen. Die aanbevelingen moeten niet alleen concreet toepasbaar zijn, maar ook zorgen voor verbetering en leren binnen de organisatie. Zo hebben de raad, het college, ambtenaren én de inwoners, ondernemers en organisaties in Zoetermeer er echt iets aan.

Om goed aan te sluiten bij wat er speelt in de raad, zoekt de Rekenkamer actief contact met raadsleden. Dat doet ze bijvoorbeeld via inloopavonden.

De Rekenkamer heeft jaarlijks een budget van ruim € 80.000,- beschikbaar voor het uitbesteden van onderzoeken en voor vergoedingen voor de werkzaamheden. Daarnaast wordt zij, ten laste van de griffie, ondersteund door een secretaris/onderzoeker.

Bij de selectie van mogelijke onderzoeksonderwerpen hanteert de Rekenkamer een set criteria. Deze worden in onderstaande tabel nader toegelicht.

1	Toegevoegde waarde	De Rekenkamer wil leer- en verbeterprocessen stimuleren en aanbevelingen doen waardoor in het belang van de inwoners effectiever en efficiënter gewerkt kan worden. Het onderzoek levert daartoe toegankelijke, bruikbare en actuele informatie op waarover in deze vorm niet wordt beschikt en waarmee de raad en het college van Zoetermeer de effectiviteit van de gemeente kunnen verbeteren. Daarbij worden doublures met (lopende of voorgenomen) onderzoeken van de gemeente vermeden.
2	Maatschappelijk belang	Het betreft een onderwerp dat het actuele of toekomstige functioneren van de gemeente als onderdeel van de samenleving als geheel sterk raakt.
3	Financieel belang	Het betreft een onderwerp of een beleidsterrein waar de gemeente geld aan uitgeeft en financiële risico's kan lopen.
4	Mate van risico voor doeltreffendheid en/of doelmatigheid	De mate waarin rond het onderwerp twijfels bestaan over de resultaten die met het gevoerde beleid worden bereikt en/of de mate waarin rond het onderwerp twijfels bestaan of de middelen op een goede wijze worden ingezet in relatie tot de gewenste resultaten.
5	Variatie	De Rekenkamer streeft naar variatie in onderzochte onderwerpen (spreiding over beleidsterreinen) en onderzoeksvormen.
6	Type onderzoek	De Rekenkamer geeft aan of een onderzoek van informerende, agenderende of normerende aard is en waarom voor dit type onderzoek is gekozen.

Tabel 1: Richtinggevende selectiecriteria onderzoeken Rekenkamer Zoetermeer

Daarnaast geeft de Rekenkamer met ingang van 2026 aan wat voor type onderzoek zij voor ogen heeft. Een onderzoek kan informierend, agenderend en normerend zijn. In het jaarplan geeft de Rekenkamer per onderzoek aan welk type het is en waarom dat type het beste past. Zo krijgt de raad vooraf beter inzicht in het doel en de aanpak van elk onderzoek.

Jaarplan 2026

De werkwijze van de Rekenkamer is om twee grote, diepgaande onderzoeken uit te laten voeren door een gespecialiseerd bureau, en daarnaast twee kleinere onderzoeken (waarvan één door de Rekenkamer (deels) zelf kan worden uitgevoerd). Een kleiner onderzoek is het jaarlijkse DoeMee-onderzoek van de Vereniging van Rekenkamers. Voor komend jaar is het onderwerp 'Zorgfraude'. De Rekenkamer Zoetermeer heeft zich aangemeld om deel te nemen aan dit onderzoek.

Ten opzichte van vorige jaarplannen, heeft de Rekenkamer twee wijzigingen doorgevoerd. Deze zijn terug te voeren op de vierjaarlijkse evaluatie van de Rekenkamer die de Auditcommissie in 2025 heeft laten uitvoeren door onderzoeksbureau Democratie in uitvoering. Twee aanbevelingen zijn direct relevant voor het jaarplan:

1. Meer inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen
2. Werken met verschillende onderzoekstypen

De Rekenkamer heeft deze aanbevelingen besproken tijdens een heisessie. Vanaf 2026 kiest zij voor een thematische aanpak van het onderzoeksprogramma. De twee grotere en twee kleinere onderzoeken die de Rekenkamer doorgaans jaarlijks doet, zullen binnen één hoofdthema worden uitgevoerd. De Rekenkamer verwacht dat dit zorgt voor meer diepgang en een bredere blik een onderwerp. Ook helpt het raadsleden om passende onderzoekssuggesties aan te dragen wanneer de Rekenkamer een jaarthema vaststelt, omdat dit richting geeft en het makkelijker maakt om ideeën te koppelen aan dat thema. Bij het kiezen van een thema worden maatschappelijke trends en actualiteiten meegewogen.

Deze nieuwe werkwijze en de eerste twee mogelijke thema's zijn in november besproken met de Auditcommissie. De Rekenkamer heeft vervolgens voor 2026 gekozen voor het thema 'New Towns'. Zoetermeer maakt deel uit van de New Town Alliantie (NTA) en dit onderwerp komt regelmatig naar voren in de contacten die de Rekenkamer heeft met de gemeenteraad, vooral als vraag 'hoe Zoetermeer zich verhoudt tot andere New Towns'.

De NTA heeft, samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opdracht gegeven voor een onderzoek, dat onder de naam [Zorgen voor New Towns](#) is verschenen. Uit dit onderzoek blijkt het volgende:

New Towns zijn te typeren als nieuwe kernen die in de jaren '60 van de vorige eeuw snel zijn gebouwd als overloopgebied voor de grote steden. Het gaat om nieuwe kernen zoals Almere, of bestaande kernen die een groeispurt hebben doorgemaakt zoals Zoetermeer. Doordat deze kernen in korte tijd zijn gebouwd, functioneren ze anders dan veel organisch gevormde steden. Ook is bijvoorbeeld in één keer veel onderhoud nodig, omdat hele wijken tegelijk aan vervanging toe zijn.

De New Towns scoren niet goed op woonaantrekkelijkheid. De verhuizing naar een New Town is voor velen vooral ingegeven door de beschikbaarheid van een betaalbare woning. Andersom kiezen veel inwoners die zich weten op te werken ervoor om hun New Town te verlaten. Dit proces van selectieve migratie werkt verschillende problemen in de hand:

- Een broze sociale cohesie
- Een lage leefbaarheid- en veiligheidsscore
- Minder ontwikkelingsmogelijkheden voor de jeugd
- Lage arbeidsparticipatie en minder bestaanszekerheid

De keuze voor dit thema is niet vrijblijvend. Het betekent dat wij in al onze onderzoeken:

- aandacht zullen besteden aan wat het fenomeen 'New Town' betekent voor dit onderwerp;
- indien dat van meerwaarde is, een vergelijking zullen maken met andere gemeenten die ook als New Town worden getypeerd;
- ook in de formulering van onze conclusies en aanbevelingen het jaarthema in gedachten houden.

De Rekenkamer is van plan om een drietal onderzoeken binnen dit thema uit te voeren:

- Sociale cohesie
- Mobiliteit in de binnenstad
- Sportparticipatie

Deze onderzoekssuggesties heeft de Rekenkamer opgehaald tijdens de fractiebezoeken die zij halverwege 2025 heeft afgelegd. Zoals gebruikelijk beperkt de Rekenkamer zich in dit jaarplan tot een aantal mogelijke onderzoeksvragen, en bepaalt zij lopende het jaar de precieze focus van het onderzoek. Wanneer de actualiteit daarom vraagt, kan de Rekenkamer besluiten tot een ander onderzoeksonderwerp.

Sociale cohesie

Sociale cohesie gaat over naar de mate waarin (groepen) mensen zich met elkaar en met allerlei instituties verbonden voelen, en naar het gedrag dat hieraan invulling geeft¹. Het onderzoek dat de NTA heeft laten doen, laat een duidelijk beeld zien: “de NTA-groeikernen scoren in de onderste regionen als het gaat om sociale cohesie en saamhorigheid. De respondenten geven onder meer aan weinig contact met buurtgenoten te hebben, ontevreden te zijn over de samenstelling van de buurt en zich vaker eenzaam te voelen. Een andere verschijningsvorm van de lage sociale cohesie is een laag gevoel van verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid van hun buurt. Uit de cijfers van het kwantitatieve onderzoek blijkt dat ook politieke en maatschappelijke betrokkenheid en politiek vertrouwen relatief slecht scoren in de New Towns.”²

Mogelijke onderzoeksvragen:

- Welke rol spelen ontmoetingsvoorzieningen (zoals buurthuizen) in het versterken van sociale cohesie, en hoe kan hun effectiviteit worden vergroot?
- Hoe kan de gemeente sociale cohesie bevorderen in wijken met een hoge concentratie sociale huurwoningen en beperkte zelfredzaamheid?
- Welke interventies zijn effectief om eenzaamheid onder ouderen in vergrijzende wijken tegen te gaan en welke interventies voert de gemeente uit?
- In hoeverre heeft de coronapandemie nog altijd gevolgen voor jongeren (eenzaamheid, sociale vaardigheden)?

Mobiliteit in de binnenstad

Zoetermeer staat voor een forse bouwopgave gesteld, die met inbreiden moet worden opgelost. Mobiliteit in de stad is dan ook belangrijk voor thema's als woonaantrekkelijkheid en binding met de stad. Daarnaast is het typisch voor New Towns dat de werkzame inwoners zich richten op omliggende (grote) steden, waardoor er veel woon-werkverkeer is.

Mogelijke onderzoeksvragen:

- De gemeente voert verkeersstudies uit, maar dat zijn allemaal losse studies. Hoe wordt gezorgd voor samenhang? Wordt rekening gehouden met projecten waar op langere termijn veel verkeer vandaan komt?
- Hoe beïnvloedt de bereikbaarheid van de binnenstad (OV, fiets, auto) de binding van inwoners met Zoetermeer en hun gebruik van voorzieningen?
- Welke mobiliteitsbeperkingen ervaren kwetsbare groepen (ouderen, jongeren) bij het bereiken van sociale en culturele voorzieningen in de binnenstad?
- Hoe kan het verbeteren van mobiliteit bijdragen aan het versterken van het imago van Zoetermeer als aantrekkelijke woonstad?
- In hoeverre speelt de huidige infrastructuur een rol in het gebruik van de binnenstad door jongeren en jonge gezinnen?

Sportparticipatie

In maart 2025 heeft de gemeenteraad de Sportagenda 2025 en verder vastgesteld. Het college beoogt hiermee het volgende effect te sorteren: *“Samen met de sportaanbieders van Zoetermeer zetten we in op het verhogen van het aantal inwoners dat aan (on)georganiseerde beweegactiviteiten doet, met als doel hiermee bij te dragen aan het vergroten van het aantal inwoners dat een positieve gezondheid ervaart. Daarnaast streven we ernaar de sport- en beweegvoorzieningen uitnodigend, duurzaam en toegankelijk te*

¹ Bron: [Verkenning van toekomstige ontwikkeling van sociale cohesie | Sociaal en Cultureel Planbureau](#)

² Bron: [onderzoeksrapport_wijkwijzer_zorgen_voor_newtowns.pdf](#) blz. 21

houden, zodat deze uitnodigen om actief te worden. Sport en bewegen is niet alleen een doel op zich, maar vooral een belangrijk middel om ook andere beleidsdoelstellingen te realiseren en hiermee bij te dragen aan de ambities zoals geformuleerd in Zoetermeer 2040.”

Hierboven spraken we over sociale cohesie en de broosheid daarvan in New Towns. Sport, in georganiseerd verband, kan een manier zijn om de sociale cohesie te versterken. Het kan nuttig zijn om te kijken wat andere New Towns doen om de sportparticipatie van hun inwoners te vergroten en hoe zij de bestaande voorzieningen uitnodigend, duurzaam en toegankelijk houden.

Mogelijke onderzoeksvragen hierbij zijn:

- Hoe verhoudt de sport- en beweegparticipatie in Zoetermeer zich tot omliggende gemeenten en het landelijk gemiddelde en welke rol speelt het feit dat Zoetermeer een New Town is daarin (bijvoorbeeld: jeugd die vertrekt voor een vervolgopleiding)?
- Welke barrières ervaren inwoners van Zoetermeer bij deelname aan sportactiviteiten (financieel, cultureel, ruimtelijk)?
- In hoeverre is het huidige sportaanbod toegankelijk voor jongeren uit kwetsbare gezinnen?
- Welke rol speelt de vrijwilligerscapaciteit in sportverenigingen bij het realiseren van een uitnodigende sportinfrastructuur (New Towns: weinig binding waardoor er weinig vrijwilligers zijn)?
- Hoe kan de gemeente inspelen op de vergrijzing en sportparticipatie onder ouderen stimuleren?

Evaluatie Coalitieakkoord 2022-2026

Los van de hierboven besproken onderzoeken, voert de Rekenkamer ook een evaluatie uit van het coalitieakkoord. In maart 2026 vinden immers de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De Rekenkamer laat een quickscan uitvoeren met als centrale onderzoeksvraag: “In hoeverre zijn de in het Coalitieakkoord 2022–2026 geformuleerde beleidsdoelen gerealiseerd, en welke (bestuurlijke) succes- en faalfactoren hebben daarbij een bepalende rol gespeeld?”. Op dit moment bevindt het onderzoek zich in de fase van offertesprekingen.

Voor elk van de genoemde onderwerpen vullen wij bovengenoemde matrix in; deze ingevulde matrix vindt u aan het einde van dit jaarplan.

Af te ronden onderzoeken

De Rekenkamer is in 2025 gestart met een aantal onderzoeken die (kort) na de jaarwisseling worden afgerond.

Personen met onbegrepen gedrag

Dit onderzoek is halverwege 2025 gestart. Oorspronkelijk wilde de Rekenkamer dit onderzoek in eigen beheer uitvoeren, maar het onderwerp bleek daarvoor te breed. Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag in hoeverre het gedrag van personen met onbegrepen gedrag een probleem vormt voor de leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Zoetermeer en welke rol de gemeente kan spelen in (het verbeteren van) de aanpak van de problematiek. Het streven is om het rapport in het eerste kwartaal van 2026 aan de raad te kunnen aanbieden.

Externe inhuur

Dit onderzoek is in de zomer van 2025 gestart en wordt door de Rekenkamer zelf uitgevoerd. Doel van het onderzoek is niet alleen om weer te geven hoe externe inhuur zich verhoudt tot vast personeel, maar vooral om te achterhalen waaróm de gemeente inhuurt. Het onderzoek zal in het eerste kwartaal van 2026 aan de raad kunnen worden verstuurd.

Thema 2027

Omdat wij in 2026 voor het eerst met een overkoepelend thema werken, en wij nog niet zeker weten of dit van waarde is voor onze onderzoeken, zullen wij in de loop van 2026 aangeven wat ons thema voor 2027 zal worden. T.z.t. nodigen we de gemeenteraad uit om onderzoekssuggesties aan te dragen die passen binnen dit thema.

Woo

Sinds 1 mei 2022 geldt de Wet open overheid (Woo). Dit is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Wob regelde informatieverstrekking door de overheid op verzoek (passief). De Woo gaat verder en verplicht de overheid zelf informatie openbaar te maken (actief). Als bestuursorgaan valt ook de Rekenkamer Zoetermeer onder de Woo.

Op de website staat de [Woo-procedure](#) van de Rekenkamer beschreven. Iedereen die wil, kan informatie opvragen. Als er gevraagd wordt om informatie openbaar te maken, zal de Rekenkamer hierover besluiten in samenspraak met de afdeling Juridische Zaken van de gemeente.

De Rekenkamer maakt uit eigen beweging de volgende informatie openbaar:

- onderzoeksrapporten (op de [Onderzoeksbank](#)), inclusief rapporten over onderzoeken naar het eigen functioneren van de Rekenkamer;
- verordening op de Rekenkamer (link op de eigen webpagina);
- jaarverslagen en jaarplannen (op de eigen webpagina; jaarstukken van voorgaande jaren zijn op te vragen);
- informatie over de taken en organisatie van de Rekenkamer, inclusief een overzicht van nevenfuncties (op de eigen webpagina);
- onderzoeksprotocol (op de eigen webpagina);
- besluiten over klachten (op de eigen webpagina);
- contactgegevens van de Rekenkamer (algemeen telefoonnummer, e-mailadres en website van de Rekenkamer).

De voorzitter van de Rekenkamer Zoetermeer,

Arno Geurtsen

	Sociale cohesie	Mobiliteit in de binnenstad	Sportparticipatie	Evaluatie Coalitieakkoord
Toegevoegde waarde	Informatie over de effecten van de sociale cohesie in Zoetermeer en hoe deze te versterken.	Informatie over de mobiliteitsstromen en hoe die in lijn te brengen met de bouwopgave van de gemeente Zoetermeer.	Informatie vanuit andere New Towns als input voor het eigen sportbeleid.	Reflectie op hetgeen is gerealiseerd en welke bestuurlijke succes- en faalfactoren een rol hebben gespeeld.
Maatschappelijk belang	Sociale cohesie is de 'lijm' die de samenleving bijeen houdt.	Woon aantrekkelijkheid.	Versterken van de positieve gezondheid van inwoners.	
Financieel belang		De gemeente investeert in mobiliteit en infrastructuur.	De gemeente investeert in sport- en beweegvoorzieningen.	
Mate van risico voor doeltreffendheid en/of doelmatigheid	Als niet duidelijk is waar de problemen m.b.t. sociale cohesie precies liggen, kan de gemeente deze niet effectief versterken.	Wanneer gemaakte keuzes worden uitgevoerd, zijn die niet eenvoudig terug te draaien, dus weloverwogen besluiten zijn essentieel.	Investeren in de juiste voorzieningen om een zo groot mogelijk effect te bereiken.	Lessen over wat het bestuur beter kan doen of nalaten.
Variatie	Sociaal domein	Fysiek domein	Vrije tijd	Bestuurlijk
Type onderzoek informerend, agenderend, normerend	agenderend (meer aandacht genereren voor het onderwerp)	normerend (toetsing op doeltreffendheid van het beleid)	informerend (informatie t.b.v. eigen beleid)	normerend (toetsing op realisatie en succes- en faalfactoren)